

PAWEŁ BRUDEK

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Katedra Psychologii Klinicznej Dorosłych, Instytut Psychologii

BOGUSŁAWA LACHOWSKA

Katedra Psychologii Wychowawczej i Rodziny, Instytut Psychologii

---

RELIGIJNY SYSTEM ZNACZEŃ A JAKOŚĆ RELACJI MAŁŻEŃSKIEJ NA POZIOMIE OGÓLNYM ORAZ NA POZIOMIE PARY

WPROWADZENIE

Jakość relacji między mężem i żoną odgrywa istotną rolę w budowaniu rodzinnego szczęścia (Braun-Gałkowska, 1992). Stąd też problematyka satysfakcji ze związku była i wciąż pozostaje dla wielu psychologów zasadniczym tematem badań nad małżeństwem. Badania te koncentrują się głównie na próbie ustalenia czynników, warunkujących wysoką jakość relacji małżeńskiej (Wojciszke, 2005). W literaturze przedmiotu wśród tych czynników coraz częściej podkreśla się znaczenie religijności. Uważna analiza życia ludzkiego przekonuje o istnieniu licznych związków pomiędzy religijnością a jakością relacji małżeńskiej. Obydwie sfery zdają się posiadać wiele punktów stykowych. Uwidacznia się to zwłaszcza wtedy, gdy uwzględnimy chociażby rolę religii w radzeniu sobie z sytuacjami trudnymi, które wpisują się w cykl życia małżeńskiego i rodzinnego (Pargament, 1997; Lazarus, Lazarus, 2006).

W licznych opracowaniach poświęconych analizie związków między religijnością a zadowoleniem z małżeństwa badacze ograniczają się do obliczania wskaźników korelacji osobno dla mężów i osobno dla żon, pomijając fakt zależności ocen partnerów, wynikający z diadycznej struktury małżeństwa. Od strony metodologicznej jest to poprawny sposób postępowania. Jego mankamentem jest jednak ograniczenie możliwości interpretacji uzyskanych danych. W efekcie bowiem otrzymujemy informacje na temat charakteru i siły związku między religijnością a satysfakcją z małżeństwa w grupie kobiet i w grupie mężczyzn. Wciąż jednak

nie wiemy, czy i jak religijność jednego z partnerów wiąże się z satysfakcją z małżeństwa drugiego partnera, czy małżeństwa ludzi bardziej religijnych są bardziej szczęśliwe, czy bardziej nieszczęśliwe, wreszcie, czy osobom o wysokim poziomie religijności towarzyszy wysoki czy niski poziom zadowolenia ze związku (Gonzalez, Siarkiewicz, 2006). Możliwość uzyskania takiej wiedzy daje metoda analizy danych zaproponowana przez Griffina i Gonzaleza (1995; 1999), określana mianem modelu parowania, pozwalająca na dekompozycję korelacji zmiennych na części wyjaśniane przez różnicowanie małżonków i par małżeńskich.

Celem niniejszego artykułu jest wyjaśnienie, przy zastosowaniu wspomnianego modelu, charakteru i siły związku między religijnością a satysfakcją z małżeństwa na poziomie ogólnym oraz na poziomie pary. Pozwoli to określić, w jaki sposób dwa wyżej zasygnalizowane zjawiska wiążą się ze sobą w odniesieniu do całej grupy (zarówno do żon, jak i do mężów) oraz czy małżeństwa ludzi, dla których religijność stanowi ważną perspektywę postrzegania, interpretowania i oceniania rzeczywistości, odznaczają się wyższym poczuciem zadowolenia ze związku.

JAKOŚĆ RELACJI MAŁŻEŃSKIEJ W PERSPEKTYWIE PSYCHOLOGICZNEJ

Zagadnienie jakości relacji małżeńskiej posiada bogate opracowanie w literaturze przedmiotu. Pomimo to wielu autorów podkreśla, że wciąż brak jednoznacznej definicji tego pojęcia. Ponadto w licznych publikacjach z łatwością można odnaleźć wiele terminów, które choć w znacznym stopniu pokrywają się znaczeniowo z pojęciem jakości relacji małżeńskiej, to jednak nie mogą być z nim w pełni utożsamiane (Jankowiak, 2007). Taki stan rzeczy wynika z tego, iż pojęcie jakości relacji małżeńskiej posiada charakter złożony i wieloaspektowy. Stąd też poszczególni badacze w proponowanych przez siebie koncepcjach małżeństwa usiłowali wyodrębnić podstawowe wymiary lub czynniki jego funkcjonowania. Zaowocowało to powstaniem wielu konstruktów teoretycznych, określających jakość relacji małżeńskiej bądź poszczególnych jej aspektów (Gulczyńska, Jankowiak, 2007). Do najistotniejszych z nich zalicza się: powodzenie małżeństwa (Braun-Gałkowska, 1985; 1992), sukces małżeński (Adamski, 1984; Krzyszkowski, 1992; Doniec, 2001), integrację małżeńską (Janicka, Niebrzydowski, 1994), szczęście małżeńskie (Czapiński, 1994), dobór małżeński (Rostowski, 1987), jakość małżeństwa (Ryś, 1994; 1996), trwałość małżeństwa (Ryś, 1994; 1996) oraz satysfakcję z małżeństwa (Płopa, 2008).

W niniejszym artykule jakość relacji małżeńskiej określono ze względu na satysfakcję ze związku zgodnie z rozumieniem tego pojęcia zaproponowanym przez Płopę

(2007; 2008). Według tego autora satysfakcja ze związku posiada charakter wielowymiarowy. Oznacza to, że na zadowolenie z małżeństwa ma wpływ wiele czynników. Do najistotniejszych autor zalicza: intymność, samorealizację, podobieństwo i rozczarowanie.

Pierwszy z wymiarów – intymność – związany jest z wysokim poziomem zadowolenia, wynikającego z bliskiej relacji z małżonkiem. Intymność zakłada, iż partnerzy związku chcą budować własną relację, opierającą się na pełnym otwarciu, wzajemnym zaufaniu, bliskości i szczerości. Ponadto intymność oznacza, że uczestnicy diady małżeńskiej są silnie zmotywowani do czynnego zaangażowania się w twórcze budowanie i przeżywanie swego związku. Znajduje to wyraz przede wszystkim w staranności o wysoką jakość relacji małżeńskiej oraz w dbałości o poczucie szczęścia zarówno partnera, jak i własne. Intymność, jako komponent satysfakcji małżeńskiej, sprawia, że małżonkowie są przekonani o wzajemnej bliskości, której trwałą podstawą jest autentyczne uczucie miłości (Plopa, 2007). Intymność w dwojaki sposób wiąże się z zadowoleniem z małżeństwa. Po pierwsze, wysoki poziom intymności w diadzie małżeńskiej znacząco przyczynia się do adaptacyjnego radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Tym samym istotnie redukuje liczbę negatywnych syndromów psychicznych, które mogą dezintegrować więź małżeńską. Po drugie, intymność przyczynia się do wzrostu satysfakcji z małżeństwa poprzez fakt, iż stanowi efekt buforowy także wówczas, kiedy wspólne życie wolne jest od sytuacji stresogennych. Zapewnia ona bowiem poczucie bezpieczeństwa i daje pewność wsparcia, którego źródłem jest wspólnota małżeńska (Plopa, 2008).

Kolejnym aspektem satysfakcji z małżeństwa jest samorealizacja. Oznacza ona, że partnerzy odczuwają wysoki poziom zadowolenia ze związku, ponieważ dzięki niemu mają możliwość realizowania siebie, własnego systemu wartości, a także określonych zadań życiowych. Optymalna samorealizacja pozwala partnerom związku żywić przekonanie, że podejmowane przez nich role małżeńskie i rodzinne stanowią formę realizacji własnych zamierzeń, ambicji i planów. W konsekwencji małżeństwo jest przez nich postrzegane jako doskonały sposób na pomyślne i szczęśliwe życie. To z kolei powoduje, że wzrasta satysfakcja ze związku (Plopa, 2007).

Trzecim elementem satysfakcji z małżeństwa jest podobieństwo. Wysoki poziom podobieństwa jest wyrazem zgodności partnerów odnośnie do podejmowania i realizacji istotnych celów małżeńskich i rodzinnych. Zadowolenie ze związku związane jest tutaj przede wszystkim z tym, iż małżonkowie posiadają zbieżne poglądy w zakresie rozwoju własnej relacji, organizacji wolnego czasu, ustalania zewnętrznych i wewnętrznych granic systemu rodzinnego i małżeńskiego, pielęgnowania tradycji rodzinnych, a także stosowanych technik wychowawczych (Plopa, 2007).

Ostatni wymiar satysfakcji małżeńskiej, zgodnie z propozycją Plopy (2007), dotyczy rozczarowania. Według niego rozczarowanie związane jest z poczuciem porażki życiowej spowodowanej zawarciem związku małżeńskiego. Małżeństwo jest tu postrzegane i przeżywane jako czynnik zagrażający niezależności oraz autono-

mii partnerów. Fakt bycia z małżonkiem jest bardziej źródłem negatywnych emocji i frustracji aniżeli przyjemności i radości. Stąd też wewnątrz pary małżeńskiej częściej zdają się dominować tendencje unikowe w zakresie sfery uczuciowej czy współdziałania. W konsekwencji znacząco zmniejsza się poczucie odpowiedzialności za dalsze losy małżeństwa oraz wzrasta prawdopodobieństwo rozpadu związku. Satysfakcja z małżeństwa jest zatem tym wyższa, im mniejsze rozczarowanie przeżywa osoba w związku z oceną swojego małżeństwa.

ROZUMIENIE RELIGIJNOŚCI W KATEGORIACH SYSTEMU ZNACZEŃ

Psychologia religii stanowi tę dziedzinę wiedzy, która pomimo różnorodnych ograniczeń i trudności w zakresie swego rozwoju może szczyć się bogatym dorobkiem odnoszącym się do naukowego wyjaśniania złożonego zjawiska religijności (Król, 2002). Dowodem tego są, między innymi, współczesne propozycje rozumienia fenomenu religijności, które odnajdujemy w literaturze przedmiotu. Wśród nich najczęściej wskazuje się na: koncepcję religijności personalnej (Jaworski, 1989; 1998), koncepcję religijności jako czynnika ukierunkowującego funkcjonowanie osobowości (Chlewiński, 1991; 2000), koncepcję religijności jako systemu osobistych konstruktów religijnych (Huber, 1996; 2003), koncepcję religijnych stylów poznawczych (Hutsebaut, 1996; 2000), koncepcję religijności jako poszukiwanie znaczenia (Pargament, 2005), koncepcję religijności jako czynnika integrującego (Emmons, 1999; 2005) oraz koncepcję religijności jako systemu znaczeń (Park, 2005, za: Krok, 2009).

Najbardziej zgodne z problematyką niniejszego studium jest rozumienie religijności w kategoriach systemu znaczeń zaproponowane przez Park (2005, za: Krok, 2009). Autorka wyraża pogląd, iż religijność stanowi perspektywę, która pozwala człowiekowi na uchwycenie znaczenia i sensu doświadczanych przez niego wydarzeń życiowych i ich logiczną interpretację. Podkreśla, że religijność, poprzez fakt bezpośredniego odniesienia do sfery *sacrum*, uchodzi za wyjątkowy system znaczeń, zogniskowany na tym, co osoby uznają za święte, i obejmujący swym zakresem szerokie spektrum myśli, uczuć i zachowań. Autorka, mówiąc o globalnym religijnym systemie znaczeń, wskazuje, iż składa się on z elementów poznawczych, afektywnych i motywacyjnych, które reprezentowane są przez trzy składniki: globalne przekonania, globalne cele i poczucie sensu życia. Składniki te określają, w jakim stopniu religijność umożliwia osobie właściwe funkcjonowanie psychiczne oraz integralną

orientację w świecie. W globalnych przekonaniach mieszczą się główne schematy, na podstawie których ludzie interpretują własne doświadczenia. Systemy religijne odznaczają się zdolnością wyjaśniania zdarzeń zachodzących w rzeczywistości. Są one nie tylko źródłem religijnych przekonań, lecz także licznych pojęć, które sytuują się na pograniczu religii i życia społecznego. Posiadają pewien element religijny i współtworzą system norm i zasad powszechnie aprobowanych.

Drugim z wymienionych elementów religijnego systemu znaczeń są globalne cele związane z ideałami uznawanymi przez ludzi za najistotniejsze w życiu, do których dążą i które usiłują utrzymać (Emmons, Colby, Kaiser, 1998; Karoly, 1999, za: Krok, 2009). W tym kontekście religia odgrywa niezwykle istotną rolę, przede wszystkim dlatego, iż dostarcza ostatecznej motywacji dla działania osoby oraz realizacji priorytetowych życiowych celów i zasad odnoszących się do ich osiągnięcia.

Ostatni element to poczucie sensu, które za Franklem (2009) i Popielskim (1996) można rozumieć jako stan osoby, związany z ukierunkowaniem działania na najważniejsze rzeczy w życiu i odkrywaniem tego, co nadaje życiu ludzkiemu wartość i cel. Według Park (2007, za: Krok, 2009) religijność jest konstruktem teoretycznym wyraźnie związanym z poczuciem sensu życia. Związek ten wynika z tego, iż rozumienie własnego życia oparte na kategoriach religijnych stwarza realną możliwość uchwycenia niejasnego sensu rozmaitych wydarzeń, pomimo niemożności bieżącego wglądu w ich znaczenie. Dojrzała religijność daje człowiekowi przekonanie, że to Bóg jest tym, który kieruje jego życiem i usensawnia je.

Koncepcja religijności jako systemu znaczeń, zaproponowana przez Park, wyraźnie wpisuje się w nurt badań, uznających religię za fenomen silnie osadzony w psychice człowieka i spełniający istotne funkcje o charakterze orientacyjnym i adaptacyjnym. Z tego też względu jest intensywnie eksplorowana w obszarze psychologii religii, a także odnajduje liczne aplikacje w takich dziedzinach, jak: psychologia zdrowia, psychologia społeczna czy psychologia osobowości (Krok, 2009).

Autorem, który na gruncie polskim rozwija tę koncepcję, jest Krok (2009). Badacz ten, opierając się na precyzyjnej analizie literatury przedmiotu, definiuje religijny system znaczeń jako „idiosynkratyczny system przekonań na temat siebie samego oraz relacji do innych ludzi i świata, których główną cechą jest inherentny związek ze sferą świętości (*sacrum*) oraz czynnikami orientacyjnymi i sensotwórczymi” (Krok, 2009, s. 178-179). Według niego najistotniejsze cechy religijnego systemu znaczeń, zarówno w sferze indywidualnej, jak i społecznej, to orientacja religijna i sens religijny. Orientacja religijna oznacza, iż religijny system znaczeń pozwala osobie na pełniejsze zrozumienie świata i własnego życia. Religia staje się więc dla jednostki bogatym źródłem znaczeń, a tym samym zapewnia wysoce zorganizowaną „mapę poznawczą”, która stanowi punkt odniesienia w interpretacji doświadczeń wewnętrznych oraz wydarzeń dotyczących świata zewnętrznego, jak również zasad rządzących życiem społecznym. W tym kontekście treści religij-

ne mogą stanowić cenne źródło motywacji do podejmowania życiowych wyzwań i rozwiązywania trudnych spraw. Z kolei sens religijny oznacza, że religijny system znaczeń umożliwia osobie interpretację życia w kategoriach sensu i celu. Z uwagi na to, że religia zawiera w sobie konkretną filozofię życia, pozwala on na nadawanie określonym zdarzeniom, szczególnie tym stresogennym i traumatycznym, głębokiego sensu i trwałej wartości.

W autorskich badaniach poświęconych związkowi między religijnością a jakością życia, ujmowanym w perspektywie mediatorów psychospołecznych, Krok (2009) wykazał, że religijny system znaczeń istotnie statystycznie wiąże się z zadowoleniem z życia – zarówno w wymiarze eudajmonistycznym, jak i hedonistycznym – za pośrednictwem czynników przekonaniowych, osobowościowych i społecznych. Wyniki tych badań stanowią cenną inspirację do dalszych poszukiwań w zakresie związków religijności z różnymi sferami życia człowieka. Z uwagi na to, iż „związek małżeński jest wciąż najbardziej powszechną, akceptowaną kulturowo formą życia dwojga ludzi” (Plopa, 2008, s. 113), wydaje się, że obszarem, którego empiryczna eksploracja może ujawnić ważne, z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia, powiązania pomiędzy religijnością a jakością funkcjonowania człowieka, jest jakość relacji małżeńskiej.

METODA BADAŃ WŁASNYCH

Problem pracy i hipotezy badawcze

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że wiara w Boga, jeżeli cechuje się dojrzałością, może nadawać głębszy sens i znaczenie ludzkiej egzystencji oraz temu wszystkiemu, co wydarza się w toku życia człowieka (Popielski, 2008; Krok, 2009). Dojrzała religijność, przejawiająca się pełną zaangażowania troską o pogłębianie relacji z Bogiem, może stanowić cenną pomoc także w budowaniu małżeńskiego szczęścia (Braun-Gałkowska, 2008; Steuden, 2009). Wynika to z faktu, iż osoby o dojrzałej religijności cechują się wysokim poziomem integracji osobowości, co wyraża się, między innymi, w akceptacji samego siebie, pewności siebie, zrównoważeniu emocjonalnym, gotowości do poświęceń oraz w pozytywnym nastawieniu do życia (Jaworski, 2004). Posiadanie takich cech sprzyja budowaniu satysfakcjonującego związku (Steuden, 1995; 1996). Pomyślna realizacja określonych życiowych zadań możliwa jest przede wszystkim dzięki dojrzałości psychicznej, czyli autonomii jednostki, umiejętności wglądu w motywy własnego działania i adekwatnemu odniesieniu do ludzi (Chlewiński, 1991). Dojrzała wiara motywuje również do

zgodnego realizowania ważnych małżeńskich i rodzinnych celów. Pomaga ona zrozumieć partnerom, że Pan Bóg ma wobec nich określony plan, któremu warto podporządkować wspólne zamierzenia (Jaworski, 2004). Uznanie religijnego systemu znaczeń za podstawową perspektywę percepcji świata, siebie i innych oraz silna relacja z Bogiem, pozwalająca małżonkom na zaspokojenie podstawowych potrzeb, ułatwia im satysfakcjonującą samorealizację i rodzi pozytywne emocje, które – zgodnie z teorią B.L. Fredricksona (2001, 2002; za: Krok, 2009) – poszerzają repertuar myśli i działań jednostki oraz budują osobiste zasoby, pozytywnie wpływające na relacje międzyludzkie.

Problem niniejszej pracy został sformułowany w postaci następującego pytania badawczego: Czy istnieje istotna zależność między religijnym systemem znaczeń a satysfakcją z małżeństwa na poziomie ogólnym oraz na poziomie pary?

Na podstawie powyższych rozważań teoretycznych postawiono następujące hipotezy:

H1: Im większą rolę odgrywa religijny system znaczeń w życiu zarówno mężów, jak i żon, tym (a) większa będzie ich satysfakcja z małżeństwa oraz (b) tym większa satysfakcja z bliskiej relacji z partnerem, (c) mniejsze rozczarowaniem z małżeństwa, (d) wyższe poczucie realizacji siebie w związku małżeńskim, (e) większa zgodność w realizacji celów małżeńskich i rodzinnych.

H2: Małżeństwa ludzi, w życiu których religijny system znaczeń odgrywa istotną rolę, odznaczają się (a) wyższą satysfakcją ze związku oraz: (b) większą satysfakcją z bliskiej relacji z partnerem, (c) mniejszym rozczarowaniem z małżeństwa, (d) wyższym poczuciem realizacji siebie w związku małżeńskim, (e) większą zgodnością w realizacji celów małżeńskich i rodzinnych.

OSOBY BADANE I METODY POMIARU

W celu zweryfikowania sformułowanych hipotez przeprowadzono badania, w których wzięło udział 196 osób, w tym 98 kobiet i 98 mężczyzn. W grupie mężczyzn średnia wieku wynosiła $M = 42,28$ ($SD = 7,91$). W grupie kobiet średnia wieku wynosiła $M = 40,53$ ($SD = 7,50$). Wszystkie badane osoby pozostawały w związku małżeńskim i miały na wychowaniu co najmniej jedno dziecko w wieku poniżej 18 lat. Respondenci różnili się między sobą stopniem posiadanego wykształcenia. Najbardziej liczną grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (57,2%), natomiast najmniej liczną grupę tworzyły osoby z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (9,0%).

Do pomiaru jakości relacji małżeńskiej użyto Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa (KDM-2), opracowanego przez M. Plopę (2007). Narzędzie to stanowi zrewidowaną wersję Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa (KDM) autorstwa J. Rostowskiego (1987). Teoretyczne podstawy konstrukcji KDM-2 zasadzają się na systemowym rozumieniu rodziny. Kwestionariusz ten zawiera 32 itemy, za pomocą których można uchwycić ogólny pomiar więzi w percepcji każdego z małżonków oraz pomiary czterech czynników (wymiarów): intymność, samorealizacja, podobieństwo oraz rozczarowanie. Kwestionariusz KDM-2 stanowi narzędzie psychometryczne cieszące się zadowalającymi walorami psychometrycznymi, posiada polskie normy, dobrze różnicuje osoby zadowolone z małżeństwa od osób niezadowolonych oraz jest chętnie wykorzystywane przez wielu autorów zajmujących się zagadnieniem jakości relacji małżeńskiej. Z tych względów wykorzystano go również w omawianych badaniach.

Dla oszacowania poziomu religijności każdego z małżonków w dalszej kolejności wykorzystano Skalę Religijnego Systemu Znaczeń (RSZ) D. Kroka (2009). Podstawą i inspiracją dla konstrukcji RSZ były poznawcze koncepcje psychologii religii, w których religijność ujmowana jest w kategoriach znaczenia (Park, 2005a, 2007; Silberman, 2005a, 2005b; Hood, Hill, Williamson, 2005, za: Krok, 2009). Konstrukcja RSZ przebiegała w kilku etapach. W pierwszej kolejności w odniesieniu do literatury przedmiotu zdefiniowano i zoperacjonalizowano pojęcie religijnego systemu znaczeń. Na drugim etapie wyodrębniono dwa podstawowe wymiary religijnego systemu znaczeń, które określono mianem orientacji religijnej oraz sensu religijnego. RSZ zawiera 20 twierdzeń – 10 w podskali orientacji religijnej oraz 10 w podskali sensu religijnego. Skala Kroka (2009) jest nowym narzędziem badawczym, dobrze różnicującym osoby religijne od niereligijnych w aspekcie religijnego systemu znaczeń, dlatego została wykorzystana do omawianych badań.

WYNIKI BADAŃ WŁASNYCH

Zebrany materiał empiryczny został poddany analizie statystycznej, w wyniku której uzyskano zaprezentowane poniżej rezultaty. Na wstępnym etapie analiz scharakteryzowano satysfakcję z małżeństwa oraz religijny system znaczeń w grupie badanych kobiet i mężczyzn. Ogólne zadowolenie z małżeństwa badanych osób określono za pomocą wyniku ogólnego Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa (KDM-2), wyrażonego w stenach. Uczestnicy badania (N = 196) w zdecydowanej większości (63,78%) uzyskali wyniki wskazujące na wysoki stopień satysfakcji małżeńskiej. Są to wyniki na poziomie od 7 do 10 stena. Większy odsetek osób

zadowolonych z małżeństwa odnotowano w grupie kobiet (68,37%). W grupie mężczyzn zaś więcej jest osób średnio zadowolonych (23,47%) i niezadowolonych (17,35%) z małżeństwa (tabela 1).

Tabela 1. Stopień zadowolenia z małżeństwa badanych osób

Wyniki (po odniesieniu do norm stenowych)	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	n	%	n	%	N	%
Wysokie (7–10 stena)	67	68,37	58	59,18	125	63,78
Średnie (5–6 stena)	16	16,32	23	23,47	39	19,89
Niskie (1–4 stena)	15	15,31	17	17,35	32	16,33

Uczestnicy badania uzyskali wysokie wyniki w ramach religijnego systemu znaczeń. W przypadku czynnika ogólnego Skali Religijnego Systemu Znaczeń (RSZ) średnia obliczona dla całej grupy wynosiła $M = 5,56$ przy odchyleniu standardowym $SD = 0,84$. Skalą pomiaru nasilenia religijności była skala siedmiostopniowa. Uzyskane dane pozwalają stwierdzić, że dla badanych osób religijność stanowi istotny punkt odniesienia w budowaniu przekonań na temat samego siebie oraz świata, a tym samym staje się ważnym źródłem sensu i pomocą w zrozumieniu własnego życia, otaczającej rzeczywistości i rządzących nią zasad. Najwyższy wynik występuje w wymiarze sensu religijnego ($M = 5,91$; $SD = 0,87$). Respondenci w znacznym stopniu postrzegają własną religijność jako pomoc w odnajdywaniu sensu życia oraz osiągnięciu życiowych celów. Obszerniejszą prezentację danych zawiera tabela 2.

Tabela 2. Religijny System Znaczeń badanych osób – statystyki opisowe dla całej grupy osób badanych

Zmienne	Religijny System Znaczeń				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>N</i>
Orientacja religijna	5,22	0,91	2,50	7,00	196
Sens religijny	5,91	0,87	3,60	7,00	196
Wynik ogólny	5,56	0,84	3,10	6,90	196

Dalszych analiz statystycznych dokonano na podstawie modelu parowania, pozwalającym na opracowanie danych pochodzących od par małżeńskich. Warunkiem uprawomocniającym implementację tego modelu jest podobieństwo partnerów w ramach każdej z analizowanych zmiennych. Stąd też przed przystąpieniem do właściwych analiz nad związkami między religijnym systemem znaczeń a satysfakcją

z małżeństwa, tak na poziomie ogólnym, jak na poziomie pary, wykonano wstępne obliczenia, mające ukazać istnienie zależności pomiędzy analizowanymi danymi, uzyskanymi za pomocą KDM-2 ($r_{YIY2,K}$) oraz RSZ ($r_{XIX2,K}$). W tym celu posłużono się metodą korelacji r Pearsona (tabela 3, tabela 4).

Tabela 3. Współczynniki korelacji r Pearsona pomiędzy wynikami mężów a wynikami żon uzyskanymi za pomocą Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa

Zmienne	Satysfakcja z małżeństwa	
	$r_{YIY2,K}$	p
Intymność	0,52	0,001
Samorealizacja	0,45	0,001
Podobieństwo	0,55	0,001
Rozczarowanie	0,53	0,001
Wynik ogólny	0,62	0,001

Tabela 4. Współczynniki korelacji r Pearsona pomiędzy wynikami mężów a wynikami żon uzyskanymi za pomocą Skali Religijnego Systemu Znaczeń

Zmienne	Religijny System Znaczeń	
	$r_{XIX2,K}$	p
Orientacja religijna	0,54	0,001
Sens religijny	0,74	0,001
Wynik ogólny	0,69	0,001

Wyniki przeprowadzonych analiz korelacyjnych w odniesieniu do wszystkich uczestników badania wykazały istnienie istotnie statystycznych zależności między mężami i żonami w zakresie globalnego zadowolenia z małżeństwa i poszczególnych jego wymiarów oraz religijnego systemu znaczeń zarówno na poziomie wyniku ogólnego, jak i poszczególnych czynników. Oznacza to, że małżonkowie są do siebie podobni w ramach każdej z analizowanych zmiennych. Fakt ten upoważnia do modelowania struktury hierarchicznej.

Kolejnym etapem analiz statystycznych było stwierdzenie, czy istnieją powiązania pomiędzy religijnym systemem znaczeń a jakością relacji małżeńskiej na poziomie ogólnym ($r_{XIYI,K}$). W celu oszacowania związków pomiędzy wyżej analizowanymi zmiennymi w odniesieniu do ogółu badanych zastosowano metodę korelacji r Pearsona (tabela 5).

Tabela 5. Współczynniki korelacji r Pearsona pomiędzy Skalą Religijnego Systemu Znaczeń a Kwestionariuszem Dobranego Małżeństwa

Zmienne			
Religijny System Znaczeń	Satysfakcja z małżeństwa	$r_{X1Y1,K}$	p
Orientacja religijna	Intymność	0,37	0,001
	Samorealizacja	0,37	0,001
	Podobieństwo	0,38	0,001
	Rozczarowanie	-0,35	0,001
	Wynik ogólny	0,42	0,001
Sens religijny	Intymność	0,37	0,001
	Samorealizacja	0,37	0,001
	Podobieństwo	0,42	0,001
	Rozczarowanie	-0,47	0,001
	Wynik ogólny	0,48	0,001
Wynik ogólny	Intymność	0,39	0,001
	Samorealizacja	0,40	0,001
	Podobieństwo	0,43	0,001
	Rozczarowanie	-0,44	0,001
	Wynik ogólny	0,48	0,001

Wyniki przeprowadzonych analiz korelacyjnych w odniesieniu do wszystkich uczestników badania wykazały, że religijność rozumiana w kategoriach systemu znaczeń, zarówno na poziomie wyniku ogólnego, jak i poszczególnych czynników, pozostaje w statystycznie istotnym związku z globalnym zadowoleniem z małżeństwa i poszczególnymi jego wymiarami. Religijny system znaczeń jest w pozytywnym związku z wynikiem ogólnym satysfakcji małżeńskiej. Natomiast między religijnym systemem znaczeń, orientacją religijną i sensem religijnym a rozczarowaniem ze związku wystąpiły zależności negatywne.

Następnym krokiem było obliczenie wskaźnika poziomu pary (r_p), będącego jednym z komponentów korelacji uogólnionej ($r_{X1Y1,K}$). W tym celu posłużono się stosownym wzorem matematycznym (Gonzalez, Siarkiewicz, 2006, s. 21). Uzyskane dane świadczą o istnieniu dodatniej zależności pomiędzy globalnym wskaźnikiem satysfakcji z małżeństwa oraz takimi jej wymiarami, jak intymność, samorealizacja i podobieństwo, a religijnym systemem znaczeń tak na poziomie wyniku ogólnego, jak również na poziomie wyników szczegółowych. Ponadto wykazano istnienie ujemnego związku pomiędzy rozczarowaniem a religijnym systemem znaczeń. Szczegółowe wyniki ilustruje tabela 6.

Tabela 6. Wskaźnik poziomu pary (r_p) dla danych uzyskanych za pomocą Skali Religijnego Systemu Znaczeń i Kwestionariusza Dobranego Małżeństwa

Zmienne		Skala Religijnego Systemu Znaczeń		
		Wynik ogólny	Orientacja religijna	Sens religijny
Kwestionariusz Dobranego Małżeństwa	Intymność	0,50	0,45	0,53
	Samorealizacja	0,58	0,58	0,55
	Podobieństwo	0,57	0,53	0,59
	Rozczarowanie	-0,59	-0,47	-0,67
	Wynik ogólny	0,60	0,54	0,63

DYSKUSJA WYNIKÓW

Celem prezentowanych w niniejszym artykule badań była analiza zależności pomiędzy religijnością, ujmowaną w kategoriach religijnego systemu znaczeń, a jakością relacji małżeńskiej partnerów związku. Główne pytanie badawcze dotyczyło tego, czy istnieje istotna zależność między religijnym systemem znaczeń a satysfakcją z małżeństwa na poziomie ogólnym oraz na poziomie pary. Uzyskane wyniki badań pozwoliły na potwierdzenie wszystkich postawionych hipotez. Analiza korelacyjna, zrealizowana na podstawie modelu parowania, ujawniła niskie i umiarkowane dodatnie zależności między ogólnym zadowoleniem z małżeństwa oraz takimi jego wymiarami, jak: intymność, samorealizacja i podobieństwo, a wszystkimi wskaźnikami religijnego systemu znaczeń, jak również niskie i umiarkowane ujemne korelacje między rozczarowaniem z małżeństwa a globalnym wskaźnikiem religijnego systemu znaczeń i jego konstytutywnymi elementami: orientacją religijną oraz sensem religijnym.

W odniesieniu do hipotezy pierwszej stwierdzono, że im większą rolę odgrywa religijny system znaczeń w życiu zarówno mężów, jak i żon, tym większa satysfakcja z małżeństwa oraz tym większa satysfakcja z bliskiej relacji z partnerem, mniejsze rozczarowanie z małżeństwa, wyższe poczucie realizacji siebie w związku małżeńskim, większa zgodność w realizacji celów małżeńskich i rodzinnych.

Można zatem wnioskować, że im bardziej religijny system znaczeń staje się perspektywą spostrzegania, oceniania i interpretowania rzeczywistości, tym większe poczucie zadowolenia u partnerów związku oraz tym większa satysfakcja z intymności w małżeństwie, silniejsze poczucie realizacji siebie w związku, większa zgodność w realizacji celów małżeńskich i rodzinnych, a w ostateczności tym mniejsze rozczarowanie małżeństwem.

W nawiązaniu do hipotezy drugiej należy stwierdzić, że małżeństwa ludzi, w których życiu religijny system znaczeń odgrywa istotną rolę, odznaczają się wyższą satysfakcją ze związku, a także większym zadowoleniem z bliskiej relacji z partnerem, mniejszym rozczarowaniem z małżeństwa, wyższym poczuciem realizacji siebie w związku małżeńskim oraz większą zgodnością w realizacji celów małżeńskich i rodzinnych.

Wynika z tego, że małżeństwa osób, którym religijny system znaczeń pomaga w zrozumieniu świata i własnego życia oraz w poszukiwaniu egzystencjalnego sensu i osiągnięciu istotnych życiowych celów, charakteryzują się większym poczuciem zadowolenia ze związku, wysoką motywacją na rzecz pracy nad związkiem i dbałości o jego jakość, silniejszym przekonaniem, że małżeństwo jest właściwym sposobem na udane życie, większą zgodnością w zakresie poglądów odnoszących się do życia małżeńskiego i rodzinnego, jak również mniejszym poczuciem porażki życiowej, wynikającej z faktu zawarcia związku małżeńskiego.

Uzyskany wzorzec wyników jest zgodny z danymi prezentowanymi w literaturze. Zdaniem Püttmanna (2009) przekonania religijne posiadają istotny wpływ na sposób myślenia, odczuwania i postępowania człowieka. Można zatem uznać, iż małżonkowie, budując swój związek na podstawie systemu wartości, stojący na straży nierozzerwalności i trwałości małżeństwa, cieszą się większym zadowoleniem z małżeństwa w porównaniu z osobami, dla których religia i związane z nią normy moralnego postępowania nie mają większego znaczenia (Braun-Gałkowska, 2008). Z dojrzałej religijności bowiem wyrasta postulat permanentnej troski o zachowanie bliskości pomiędzy małżonkami, która – w opinii Plopy (2007) – stanowi jeden z głównych wymiarów zadowolenia małżeńskiego.

Religijny system znaczeń poprzez odniesienie do świata wartości pomaga również w głębszym zrozumieniu samego siebie, własnego życia, a także w odnalezieniu sensu egzystencji. Allport (1988, s. 78) twierdzi, że religia nie tylko chroni jednostkę przed lękiem zwątpieniem czy rozpaczą, ale także oferuje mu „pewną perspektywę, dzięki której potrafi on na kolejnych etapach rozwoju uchwycić sensowny związek między sobą a całością Bytu”. Można zatem powiedzieć, że religijny system znaczeń pozwala określić sens ludzkiej egzystencji. Interpretowanie własnego życia oraz relacji z innymi ludźmi w ramach systemu religijnych pojęć umożliwia bowiem odkrycie głębokiego sensu tych wydarzeń, które dotychczas nie poddawały się racjonalnemu osądowi (Krok, 2009). Ta sensotwórcza rola religijnego systemu znaczeń może wiązać się z predykcją sukcesu małżeńskiego. Życie małżeńskie nie jest wolne od sytuacji trudnych, którym małżonkowie zmuszeni są stawić czoła (Mina, 2007). W obliczu doświadczanych trudności religijny system znaczeń może odegrać co najmniej dwojaką rolę. Po pierwsze, może pomóc w „budowaniu” struktur sensu wokół określonych zdarzeń, dzięki czemu niesprzyjające okoliczności zaczynają być postrzegane w kategoriach wartości (Krok, 2009). Zgodne dostrzeżenie przez

małżonków głębszego znaczenia przeżywanych trudności stwarza możliwość pogłębienia partnerskiej więzi. Dokonuje się to na drodze świadczenia sobie wzajemnej pomocy, empatii, konstruktywnej rozmowy czy udzielania sobie adekwatnego wsparcia. Przyjmowanie takiej postawy względem małżonka w sytuacji problemowej umożliwi również satysfakcjonujące realizowanie małżeńskich celów oraz daje poczucie realizacji własnych potencjalności w małżeństwie. Partnerzy bowiem wspólnie angażują się na rzecz eliminowania trudności oraz żywią przekonanie, że są dla siebie nawzajem ważni i potrzebni. Po drugie, religijny system znaczeń może pozytywnie wpływać na więź małżeńską poprzez fakt, że oferuje konstruktywne sposoby radzenia sobie ze stresem (Hood, Hill, Spilka, 2009).

Według Pargamenta (1997) religia, jako narzędzie uzyskiwania znaczenia, pomaga w interpretacji i zrozumieniu trudnych doświadczeń. W sytuacjach nieprzychylnych oferuje człowiekowi różnorodne sposoby odzyskiwania kontroli nad własnym życiem: daje pociechę duchową, pogłębia intymną więź z Bogiem oraz pomaga w przemianie życia. Ważnym źródłem stresu w małżeństwie są bardzo często konflikty. Krok (2009) w swojej pracy przywołuje szereg badań pokazujących, że silniejsza religijność wiąże się z bardziej konstruktywnymi strategiami rozwiązywania konfliktów, takimi jak dialog, dyskusje oparte na współpracy i poszukiwaniu zrozumienia czy unikanie agresji werbalnej. Prezentowany sposób radzenia sobie z konfliktem Rostowska (2009) określa mianem stylu walidacyjnego. Dzięki takiemu podejściu do problemu konflikt staje się dla małżonków szansą pogłębienia wzajemnej bliskości oraz czynnikiem ułatwiającym zgodną organizację małżeńskiego życia. Ponadto umożliwia on również osobisty rozwój i w znacznym stopniu udaremnia rozczarowanie z małżeństwa.

W podsumowaniu zaprezentowanych treści należy uznać, że religijność małżonków jest istotnym predyktorem powodzenia małżeńskiego. Ułatwia ona bowiem partnerom związku, jak zauważa Braun-Gałkowska (2008), ujednoczenie swoich postaw względem tak ważnych aspektów wspólnego życia, jak trwałość i nierozdzielność związku, zrodzenie i wychowanie dzieci, sposób organizacji małżeńskiego i rodzinnego życia czy osobisty rozwój. Stwarza tym samym solidny grunt pod budowanie satysfakcjonującego życia „we dwoje”.

Zrealizowane badania skłaniają do następujących wniosków praktycznych. Po pierwsze, w kontekście dalszego przygotowania do małżeństwa, które związane jest ze zdobywaniem odpowiedniej wiedzy i osiągnięciem stosownych cnót odnoszących się do życia rodzinnego warto zwrócić szczególną uwagę na troskę o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. Należy uwrażliwiać rodziców, nauczycieli, katechetów i wychowawców, że religijność stanowi integralny element osobowości człowieka, a przyjmowanie religijnej perspektywy w ocenie i interpretacji własnej osoby, innych ludzi czy określonych wydarzeń jest słuszne i z wielu względów pożyteczne.

Po drugie, w ramach bliższego przygotowania do wejścia w związek małżeński, którego adresatami jest młodzież ponadgimnazjalna, licealna i akademicka, należy, adekwatnie do wieku i potrzeb, ukazać młodym ludziom głębszy religijny sens oraz cel małżeństwa i rodziny. Trzeba tu zwrócić szczególną uwagę na ukazanie małżeństwa jako relacji międzyosobowej mężczyzny i kobiety. Warto również wyakcentować moralną konieczność troski partnerów o swój związek. Należy także ukazać znaczenie i funkcje ludzkiej seksualności w perspektywie religijnej oraz dopomóc młodzieży w jej zrozumieniu i zaakceptowaniu. Ponadto trzeba uwrażliwiać rodziców, nauczycieli, katechetów i wychowawców, aby pomagali swoim podopiecznym w pozytywnym rozwiązywaniu kryzysów rozwojowych, którym często towarzyszą również kryzysy religijne. Zaniedbania w tym względzie mogą bowiem skutkować w przyszłości brakiem zaangażowania w życie religijne lub obojętnością na sprawy związane z wiarą, a w konsekwencji także obniżeniem jakości funkcjonowania małżeńskiego.

Po trzecie, w perspektywie bezpośredniego przygotowania do zawarcia małżeństwa, które obejmuje okres między zaręczynami a ślubem, należy podkreślać istotną rolę religijności dla powodzenia małżeńskiego w ramach specjalnych katechez, dotyczących problematyki małżeństwa i rodziny. Katechezy te winny ukazywać, że chrześcijański wzorzec małżeństwa i rodziny, oparty na wzajemnej bliskości partnerów, pełnym zaangażowaniu, bezinteresownej i gotowej do poświęceń miłości, jest możliwy do realizacji i w pewnym sensie stanowi gwarant sukcesu małżeńskiego. Mając na uwadze to, iż religijność uchodzi za jeden z ważniejszych predyktorów powodzenia małżeńskiego, pogłębienie wiary osób przygotowujących się do małżeństwa jest na tym etapie celem nadrzędnym.

BIBLIOGRAFIA

- Adamski F. (1984), *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Allport G.W. (1988), *Osobowość i religia*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
- Braun-Gałkowska M. (1985), *Miłość aktywna: psychiczne uwarunkowania powodzenia małżeństwa*, Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
- Braun-Gałkowska M. (1992), *Psychologiczna analiza systemów rodzinnych osób zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Braun-Gałkowska M. (2002), *Psychoprofilaktyka życia rodzinnego*, „Małżeństwo i Rodzina” 1(2), s. 14-21.
- Braun-Gałkowska M. (2008), *Psychologia domowa*, Lublin: Wydawnictwo KUL.

- Chlewiński Z. (1991), *Dojrzałość: osobowość, sumienie, religijność*, Poznań: Wydawnictwo „W drodze”.
- Cieciuch J. (2010), *Nadzieja jako moderator związku poczucia koherencji z preferencjami wartości*, „Fides et Ratio. Kwartalnik Naukowy” 2(2), s. 25-38.
- Czapiński J. (1994), *Psychologia szczęścia*, Warszawa: PTP.
- Dąbrowska Z. (2003), *Małżeństwo jako wartość. Studium empiryczne*, „Małżeństwo i Rodzina” 2(1), s. 3-11.
- Doniec R. (2001), *Rodzina wielkiego miasta*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Frankl V.E. (2009), *Człowiek w poszukiwaniu sensu. Głos nadziei z otchłani Holokaustu*, Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.
- Gonzalez R., Siarkiewicz M. (2006), *Jak zbadać związek między stopniem zaufania a poziomem satysfakcji z małżeństwa?*, „Nowiny Psychologiczne” 1, s. 15-25.
- Griffin D., Gonzalez R. (1995), *The correlational analysis of dyad-level data: Models for the exchangeable case*, „Psychological Bulletin” 118, s. 430-439.
- Griffin D., Gonzalez R. (1999), *The correlational analysis of dyad-level data in the distinguishable case*, „Personal Relationships” 6, s. 449-469.
- Gulczyńska A., Jankowiak B. (2006), *Związek poczucia koherencji z wybranymi aspektami seksualności studentów*, „Seksuologia Polska” 4(1), s. 6-12.
- Gulczyńska A., Jankowiak B. (2007), *Poczucie koherencji studentów a jakość i trwałość ich związków partnerskich*, „Seksuologia Polska” 5(2), s. 66-70.
- Hood R.W., Hill P.C., Spilka B. (2009), *The psychology of religion: An empirical approach*, New York–London: Guilford Press.
- Janicka I., Niebrzydowski L. (1994), *Psychologia małżeństwa. Zafascynowanie partnerem. Otwartość. Empatia. Miłość. Seks*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Janiszewski L. (1986), *Sukces małżeński w rodzinach marynarzy. Studium socjologiczne*, Warszawa–Poznań: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jankowiak B. (2007), *Problematyka jakości i trwałości relacji małżeńskich w teorii i badaniach*, „Przegląd Terapeutyczny” 3, www.ptt-terapia.pl.
- Jaworski R. (1989), *Psychologiczne uwarunkowania religijności personalnej*, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Jaworski R. (1998), *Psychologiczne badania religijności personalnej*, „Zeszyty Naukowe KUL” 41, s. 77-88.
- Krok D. (2009), *Religijność a jakość życia w perspektywie mediatorów psychospołecznych*, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Król J. (2002), *Psychologiczne aspekty badania fenomenu religii*, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego.
- Krzyszkowski J. (1992), *Sukces małżeński – analiza wyników badań*, „Problemy Rodziny” 3, s. 30-35.
- Lazarus R.S., Lazarus B.N. (2006), *Coping with Aging*, Oxford: University Press.
- Mina C. (2007), *Jak pokonywać trudności małżeńskie. Psycholog radzi*, Kraków: Wydawnictwo oo. Franciszkanów „Bratni Zew”.
- Pargament K.I. (1997), *The psychology of religion and coping*, New York: Guilford Press.
- Płopa M. (2007), *Więzi w małżeństwie i rodzinie. Metody badań*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

- Plopa M. (2008), *Psychologia rodziny: teoria i badania*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Popielski K. (1996), *Psychologiczno-egzystencjalna interpretacja problematyki sensu i sensowności*, w: *Człowiek – wartości – sens*, red. K. Popielski, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, s. 49-54.
- Popielski K. (2008), *Psychologia egzystencji. Wartości w życiu*, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Püttmann A. (2009), *Ludzkie społeczeństwo bez Boga*, „Listy do Europy” 37, s. 1-3, http://www.europe4christ.net/fileadmin/media/pdf/polish/Humane_Gesellschaft_ohne_Gott__polnisch_.pdf.
- Rode D. (2001), *Przemoc w małżeństwie, czyli o życiu we dwoje za wszelką cenę*, „Problemy Rodziny” 2, s. 13-23.
- Rostowska T. (2009), *Małżeństwo, rodzina, praca a jakość życia*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Rostowski J. (1987), *Zarys psychologii małżeństwa*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ryś M. (1994), *Jakość i trwałość małżeństwa. Propozycja skali*, „Problemy Rodziny” 34(4), s. 19-26.
- Ryś M. (1996), *Jakość małżeństwa a komunikowanie się małżonków i sposoby rozwiązywania wzajemnych konfliktów*, „Problemy Rodziny” 36(5), s. 5-16.
- Studen S. (1995), *Osobowościowe uwarunkowania niepowodzenia w małżeństwie*, w: *Małżeństwo – przymierze miłości*, red. J. Misiurek, W. Słomka, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, s. 199-212.
- Studen S. (1996), *Psychologiczne aspekty dojrzałości do zawarcia małżeństwa*, w: *Wychowanie do życia w rodzinie. Drogi i bezdroża*, red. G. Witaszek, R. Podpora, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, s. 113-136.
- Studen S. (2009), *Kryzys małżeństwa i rodziny – wybrane czynniki ryzyka i niepowodzenia*, w: *Gaudium in litteris: Księga Jubileuszowa ku czci Księdza Arcybiskupa Profesora Stanisława Wielgusa*, red. S. Janeczek, W. Bajor, M. Maciołek, Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 979-996.
- Trawińska M. (1977), *Bariery małżeńskiego sukcesu*, Warszawa: Książka i Wiedza.
- Wojciszke B. (2005), *Psychologia miłości: intymność, namiętność, zaangażowanie*, Gdańsk: GWP.

Religion as a Meaning System and the Quality of Marital Relationships at General and Dyad Level

Summary

The issue of satisfaction within marriage is of significant interest to psychologists today. Research conducted in this area focuses primarily on determining the factors conditioning the success of the relationship. Amongst these factors the importance of religion is increasingly emphasized. The purpose of this paper is to answer the question whether there is a significant relationship between religiosity

and satisfaction with the marriage at a general level and at the level of the dyad. To achieve this goal, a study, which consisted of 98 married couples, measured the quality of marital relationship by Questionnaire were Chosen Marriages of J. Rostowski and M. Plopa. Using the Religion as a Meaning System Scale of D. Krok religiosity characterized subjects. As expected, the religiosity of the partners has an important role in the creation of a satisfactory quality of marital relationships, again both at a general level as well as in a dyad. It was found that the greater role played by the religious system of meaning in life, both husband and wife, the greater their satisfaction with the marriage. Married people who are more religious are characterized by a higher satisfaction with their relationships.